

Gausdals Tidende

32. årgang

Gausdal Historielag

nr. 1 - 2019

Fordi Gausdal Tidende i fjor ikke ble sendt ut før etter årsmøtet, så står referatet for møtet i bladet for 2018. Historielaget har nå 346 medlemmer.

Styret i 2018.

Styret i driftsåret 2018 har bestått av Arne Halvorsen, leder, Kari Batt-Rawden, nestleder, Svein Fyksen, sekretær, Sofie Ågot Aulstad, kasserer og styremedlemmer Liv Bruvang, Ivar Lauritsen og Ivar Wold. Marit Hjelmstad har vært fast møtende vararepresentant. Andre vararepresentanter har vært Olav Bergum og Håkon Kråbøl. Ivae Wold er bokansvarlig, Gunnar Rundtom leder slektsgranskingsgruppa, Tor Korsvold fotogruppa, Kjell Solberg boknemnda og Kjell Håkon Reistad er arkivansvarlig.

Styret for året 2018: Fra venstre: Kasserer Sofie Ågot Aulstad, bokansvarlig Ivar Wold, nestleder Kari Bjerke Batt-Rawden, sekretær Svein Fyksen, styremedlem Liv Bruvang, leder Arne Halvorsen, styremedlem Ivar Lauritsen, fast møtende vararepresentant Marit Hjelmstad. Foto: Ola Fyksen.

Arrangementer.

Gausdal Historielag har hatt et aktivt år da vi selv har hatt flere arrangementer og har samarbeidet med bl.a. Gausdal Husflidslag om andre. Gausdal var i år arrangør for St. Hans festen på Maihaugen, og vi befolket den gamle husmannsplassen Stykkebakken. Harald Ove Foss

framsto som en skikkelig husmann. Husflidslaget var også med, så det manglet ikke på »kvinnfolkselskap» for Harald Ove. Marit Rødum var «kjærring».

Sammen med Gausdal Kommune fikk vi ordnet det slik at Helge Halvorsen, opprinnelig gausdøl, men nå raufossing, fikk minnemedalje for 2. verdenskrig. Helge var blant de som fikk den grufulle oppgaven å rydde opp etter den tragiske ulykken ved Gevorbenhaugen i april dagene 1940. Her deltok både ordfører Hans Høistad fra Gausdal og ordføreren i Vestre Toten.

I Ulsrud var det åpent fire søndager i juli og august. Marit Austlid var årets utstillter, og sommeren ble avsluttet med gudstjeneste den 5. august. Den 29. juli hadde vi konsert med Ruth Olina Lødemel og Arnhild Vik, for anledningen på nystemt piano.

Svein Fyksen stå for årets Markvandring, som i år var lagt til Åndsreppen. Her bidro også Anders Bjørge og Ivar B. Blekasted. Denne markvandringa var meget godt besøkt.

Det var også en egen dag i Åndsreppen for de tilsette ved Gausdal Videregående Skole, som også var meget vellykket.

Den 5. november hadde vi, i samarbeid med Frivillighetssentralen « Fortellerkveld» i Frivillighets-sentralen med bra framømte. Fra oss bidro Birgit Kråbøl og Arne Halvorsen. Det blir flere slike hyggekvelder videre utover i 2019.

Minnes Du-kvelden var i år lagt til Heimly, og temaet var Espedalen. Her hadde vi en meget flink Odd Arild Stubberud som kåsør, og sammen med Iver Forseth og Paul Batt-Rawden fikk vi oppleve en fin kveld.

Ut over dette så var vi på plass ved Svatsumdagene med bøkene våre, det samme ved Gausdals-dagen og ved julemesse på Follebu skole. Godt salg av bøkene våre.

Vi har gjort nødvendig vedlikehold på Limhuset nedenfor Forsetsætra. Det er satt i gang bygging av en Lauvålibåt. Dette

Ny stolpe på plass under limbua i sommer. Foto: KH Reistad.

prosjektet i samarbeid med Gausdal Husflidlag og Husflidskonsulenten i Oppland. En gruppe unge gausdøler er med på opplegget, og Kjell Solberg er konsulent og veileder. Håpet er at denne båtbyggerkunsten skal bevares i bygda. Kjell Solberg har også tatt på seg å skrive et lite hefte om båtbygginga i Gausdal. Det har vært flere møter med Husflidslaget om dette prosjektet.

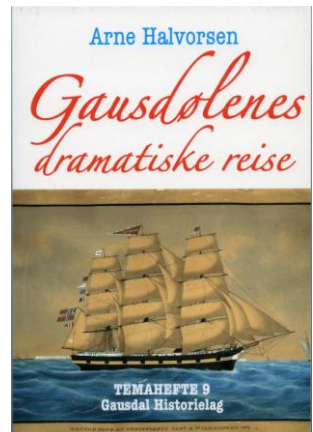
Vi har fått inn raskere og sikrere internett i Prestegården som ser ut til å fungere fint.

Historielaget har også startet med å ha kontoret åpent hver onsdag fra kl. 14 til 18, og dette er etter styrets syn vellykket. For det meste har kontoret vært bemannet av lederen.

Bokutgivelse.

Et hundre og femti år etter den dramatiske overfarten til Amerika for 130 gausdøler, så ga historielaget ut boken «Gausdølenes dramatiske reise», ført i pennen av Arne Halvorsen. Boken er å få kjøpt i bygdas forretninger. Alle historielagets bøker kan bestilles på lagets hjemmeside.

«Slegter og Gaarder i Gausdal», bind 2 Vestre Gausdal, nærmer seg nå fullførelse, og i regner med at den blir ferdig på høsten 2019. På Gausdalsdagen lanseres også Gausdalsminner 18.

Ulsrud.

En snørik vinter bød på tidlig sesongstart. Ole og Kjell Håkon tok snørydding på smie-, saghus-, eldhus-, førå- og skåletak. Etter rask snøsmelting, kunne Tor og Arve rydde kratt bak stabbur og bu. Kjell Håkon kappa og kløyvde ved, ellers rensking av bekk, kantklipping og krattrydding. Gudveig, Sofie Ågot, Anna Elise, Liv, Kari Ellen og Birgit besørge vårvask. Signe Åshild planta i bed og gryte. Jan Ingar skrapte avlingsveg og rydda tre langs eng og veg. Ole fikk hastehjelp av svigersønn med å rydde trefall over kommunal Ulsrudveg. Murekyndig Nils Petter og hjelpesmenn Terje, Ole og Kjell Håkon sto for ny smiepipe. Flott arbeid. Steinen var fra Anton Sønsthages uttak. Samme

arbeidsgjeng besørge stabil grunnmur til eldhus. Kjell Håkon og Ole rydda og klargjorde smia for framsyning. Original låsemekanisme bevart med nøkkelkopi v/Kjell Håkon. Ole holt grasen stussa i tun og hage. Olav Terje restaurerte fele. Jonny Libakken stemte piano. Pianoet fikk ny vinterisolasjon v/Birgit.

Faste arrangementer var fire søndager i juli og august i samarbeid med Husflidslaget. Sofie Ågot og Liv besørge kaffe og biteti. Svein, Gunnar, Anna Elise og Birgit fortalte og viste rundt. Et utvalg av Marit Austlids innholdsrike maleriproduksjon, smykket denne sommeren. Ola Fjeldet bidro under åpninga, med viser alltid støpt for ulsrudomgivelser. Kjærkomment og populært, at Kari var på plass som føråskjerring. Arnhild Vik og Ruth Olina Lødemels konsert med Haugtussa, kulokk og klaverstykker av Grieg, ga publikum en sjelden opplevelse. Sesongen ble avslutta med gudstjeneste, en ekte og forankra høytidsstund ved Kristin Vindsetmo. Som postludium, vakker og sterk solosang av Ingunn G. Listuen, til akkompagnement av far Martin Listuen.

Årets første gruppebesøk var Aktiv 100, ved Svein. Seniorlaget i Moelv samt privat gruppe v/Annemor Johnsen kom i august.

Stedforberedende 1. trinn GVS hadde overnatting i september. Birgit fortalte. Sporadiske sjølgående grupper kunne ellers hygge seg med kaffe og rundtur i anlegget.

Arve og Ola Fj., Kjell Håkon og Ole besørge vinterstegning. Med mulig mangelfull dugnadstime-føring kom vi opp i ca 380 timer.

Skolemuseum.

Skolemuseet har ikke hatt noen stor aktivitet i året som har gått. Torgunn Maurseth og Ragnhild Bjørge har registrert en del nye tillegg til museet. Gruppen etterlyser også tanker om hvordan vi kan få flere besøk til museet.

Fotogruppe.

Fotogruppa består av Tor Korsvold, Lars Greadler og Åge Bakkestuen med førstnevnte som leder.

Fotogruppa har i 2018 prioritert skanning av Historielagets arkiv av

bilder på fotokort innsamlet i perioden 1918-2005. Vi har skannet ca 1700 bilder og ble nesten ferdig med hele arkivet til jul. Når resten av arkivet er skannet blir neste skritt i dette arbeidet å registrere bildene i dataprogrammet Primus og publisere noen av bildene på digitalmuseet.no.

Men det har også vært lånt inn bilder for kopiering til arkivet. Vi har lånt inn/fått som gaver bilder fra 5 personer, men så langt har det ikke ført til særlig økning i arkivet, for det må gå noen runder for å finne ut hvem eller hva det er bilde av før vi går videre i prosessen.

Dere som har bilder Historielaget kan få låne og kopiere bes fortsatt om å ta kontakt med fotogruppa.

Boknemd.

Siste året har boknemda bestått av Kjell Solberg (leder), Kirsten Bråthen, Britt Grimstad og Gustav Klaape:

I 2018 har vi arbeidet med «Gausdalsminner 18», og vi hadde den ganske klar i god tid før jul, så klar at vi fikk med utdrag av artiklene for hver måned i «Bygdakalenderen» til IGT. Vi mener dette er god og gratis markedsføring av boka. Manus med bilder blir levert inn til IGT på nyåret. Med denne utgaven takker boknemda for seg. Så er vi spente på Historielagets markedsføring av boka. Det ser ikke ut til at våre innspill i den sammenheng har hatt noen virkning for laget tidligere.

Slektsgruppe og kilderegistrering.

Slektsgruppa er aktive med møte første mandag i måneden, møtene er i gjennomsnitt besøkt av 9-10 personer. Ellers kommer det inn forespørsler om hjelp i slektsgranskning. I 2018 så har det blant annet vært 4-5 besøk fra Amerika som har fått slektshjelp. Arbeidet med kilderegistrering fortsetter. 13 kirkebok-protokoller er ferdig registrert og tilgjengelige i papirformat. Flesteparten av disse er også tilgjengelige søkbare på digitalarkivet. Se status på vår hjemmeside. Alle kirkebøkene som er skrevet av ligger søkbare på pc i historielagets lokaler. På slekt og fotomøtene og ellers er det således mulig å søke i den databasen.

Da ho Kari Skalmsta trøylla e hel presten.

Ho Kari Skaalmsta va e trøyllkjærin som livde e Østre Gausdal dein tia di tu bygden va eit prestegjeill. Presten bodde e Østre, for dæ va huggusogne, å når`n skulle uppi Vestre å utrette embetsmainsplikten sine, rei`n over Rauskogen. Dæ æ dein nørste delen tå diåsom som skjøl millon di tu bygdom. Å dæ æ Aulstadgreinna som ligg på vestringsleia der. Eit stykkjy innpå Rauskoga ligg Rausjø`n, å utur honom reinn Raua framover kjøl`n. Enda kaillest veigen over Rauskogen åt Aulstadgrei`n Kjörkjeveigen.

Så leingje føt`n va almindleframkomstmiddel før folk flest, va Kjörkjeveigen dein vanlege ferdseisveigen millom Aulstadgrei`n åt Østre. Når skylfolk frå di tu bygdom skulle sjå om ena`n – å da va kainskje oftere eill nå før tia – så tok døm åt Rauskoga. Veigen frå Aulstadgrei`n åt Lillehammer gjekk nok au før mange over Rauskogen åt Trette. Å hest å kar som skulle på Stavsmartna`n va årvisse trafikkanter dein veigen. Nå æ dæ nok itte ofte at åkkje folke- eill fefot trakke dein gamle veigen, å hvis`n nå vil ta se`n tur der så lyt`n finne se ti å smøye se fram unner greiner frå skoga på bae sier.

Grinna eill porten e Kjörkjeveiga millom kjøla å hamningen e Kleiven sto te før nå`n år sea. Da vart`n gjela att førdi ingen leinger brukte åkkje Kjörkjeveign eill Kjörkjeporten, som dein kaillast. Kjörkjeporten va itte som e vanli grinn, Dein va grå tå vær å vinn så leinge e kain hukse, e hopsett tå nåkså breie loddrette fjøler uta millomrom, så port va riktigere navn eill grinn. Dæ fyste e kain hukse va dæ av klinke som på e dør å itte kashåå. Kjörkjeporten va någå før se sjøl, main dæ eineste som nå æ att tå om æ vel nå`n mårkjene fjøler som ligg der`n sto i hundrevis år å førmidla samkvemet millom østringer å vestringer. Omdæ va såmå porten som ofna se før presta dein dagen e nå ska førtelja om, lyt væra osagt. Mein at porten sto på såmå steille æ e aillefaill sikkert. Hå årstal detta hendte kain e itte sea, å hå presten heitte ha e hailler itte greie på. Presten va på veig å skulle ri over åt Vestre. Veigen gjekk over Homb, som da va ein to Klevahemom. Der stana øyken åt presta å va itte te å få tå flekka. Før ò Kari Skalmsta hadde nok it`nå godt auge åt presta – han hadde ventele vore ett`n før trøyllkunstom hennes – å nå hadde o`bunne e hop tu greiner tvers over veigen å heingt opp e sørpekjörøylylle mæ någå ti som dæ rauk tå. Presten fekk sjå detta å ville ha tenesteguten sin, som n hadde mæ se, te

å få dæ utur veiga. Mein guten hadde nok hørt for mye om kånsten hennes Kari Skalmsta te at`n torde å befatte se mæ någå tå di ho hadde steilt te, å at dæ va ho som va ute, skjønnte nok både presten å guten. Da tenesteguten blånekta å gjæra dæ presten ba`nom, steig presten sjøl tå øyka. «Du kan ta mitt liv, men ikke min sjel Kari Skalmsta», sa`n mæ di såmå n lyfta kjørøyllte te sies.

Mein presten kom itte leinger eill innpå Rauskogen. Der blødde`n hæl se millom tu græner.

Han Ole Hauga som kunne være født omkring tå førre århundre, kunne hugse at`n hadde sett stubban tå di tu grænom, som presten blødde i hæl se under. Døm vart kailla Prestgræ`n.

Dette sagnet ble samlet inn av Jill Harviken og Hege Volehaugen til en sær oppgave på 1990-tallet. Gjengitt her med deres tillatelse.

Gausdal Historielag vil takke:

- for minnegaven gitt etter Anne Kleiven.
- alle som støtter oss med sin grasrotandel gjennom Norsk Tipping.
- alle for støtte, engasjement og interesse i 2018. Vi håper 2019 også skal bli et godt år.

Medlemskap og kontingent

Det følger en giro med dette heftet. Vil du fortsatt være medlem eller bli ny medlem ber vi om at du betaler kontingenten innen 1. april.

- *Medlemskontingenten er kr. 150,-*
- *Betaler du med giro, husk å føre opp navn på giroen.*
- *Send oss gjerne en hilsen på post@gausdalthistorielag.no slik at vi kan registrere din e-postadresse.*

Er du ikke medlem, kan du melde deg inn ved å:

- *gå til hjemmesida: www.gausdalthistorielag.no. Under menyvalget "Støtte/medlemskap" finnes det et skjema for innmelding i laget.*
- *ta kontakt med oss på arrangementer eller med leder eller kasserer, se siste siden.*

Leder

Arne Halvorsen
post@gausdalhistorielag.no

Nestleder

Kari Bjerke Batt Rawden
kari.batt-rawden@ntnu.no

Kasserer

Sofie Ågot Aulstad
gompholen@bbnett.no

Sekretær

Svein Fykse
svfykse@online.no

Stvremedlemmer

Liv Bruvang
gbruvang@bbnett.no

Ivar Wold
iv-wol@online.no

Ivar Lauritsen
iva-lau@online.no

Leder i boknemnda

Kjell Magne Solberg
kjelsolb@bbnett.no

Boksalgsansvarlig

Ivar Wold
salg@gausdalhistorielag.no

Leder for fotoregistrering

Tor Korsvold
korsvold@bbnett.no

Leder for slektsgransking

Gunnar Rundtom
grundtom@bbnett.no

Arkivansvar

Kjell Håkon Reistad
kjellrei@bbnett.no

Slekter/garder bind II

Arne Halvorsen
arnehalv@bbnett.no

Koordinator Ulsrudutvalg

Birgit Kraabøl
bkraabol@online.no

Skolemuseet

Torgun H. Maurset
torgmaur@online.no

Årsmøte

Årsmøte holdes i Ø.G. Prestegard den 17. mars. Saker kan fremmes for årsmøtet av alle medlemmer. Saker må fremmes skriftlig til styrets leder innen 3. mars. Birgit Kraabøl kasserer om Ø.G. kirke.

Medlemsmøter

Slektsgranskings- og fotomøter finner sted i våre lokaler i Prestegarden. I år står vi igjen med den 4. mars - 1. april - 6. mai - 3. juni - 7. oktober - 4. november og 2. desember

Vel møtt!

Kontortid

Onsdager mellom kl. 14.00 og 18.00 er historielagets lokaler i Ø.G. Prestegard bemannet. Velkommen innom for en prat, kjøp av bøker, se i biblioteket eller andre forespørsler.

*Vi har bøker til salg i prestegarden.
Mange bøker til nedsatt pris!*

Levering av materiale til historielagets arkiv.

For å sikre forskriftsmessig avlevering og registrering anbefaler vi våre månedlige medlemsmøter eller direkte kontakt med arkivansvarlig, tlf. 900 66 640.

Ta en titt på vår hjemmeside
www.gausdalhistorielag.no
Følg oss også på Facebook

Vårt bankkontonummer er: 2003 20 08276

Adresse:

Gausdal Historielag

Voldsbruvegen 6B, 2651 Østre Gausdal